

ΣτΕ 2463/1998, Α' Τμ.

Πρόεδρος: Τ. Κούνδουρος, αντιπρόεδρος

Εισηγητής: Π.Ζ. Φλώρος, σύμβουλος

Προστασία υγείας των ατόμων. Αποκατάσταση ηθικής βλάβης λόγω προσβολής υγείας ασθενούς συνεπεία μεταγίσεως αίματος μολυσμένου από τον ιό HIV, ο οποίος προκαλεί σύνδρομο επίκτητης ανοσολογικής ανεπάρκειας (AIDS). Μετάγχιση σε κρατικό νοσοκομείο που λειτουργεί με τη νομική μορφή ν.π.δ.δ. Παράλειψη ελέγχου αίματος κατά τον κρίσιμο χρόνο, παρά την επισήμανση των προβλημάτων από εγκυκλίους του Υπουργείου Υγείας - Πρόνοιας προς τα δημόσια νοσηλευτήρια και εντολή για διενέργεια ελέγχων από συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Τήρηση κανόνων ιατρικής δεοντολογίας. Παράνομες ιατρικές παραλείψεις, σε σχέση με δημόσια εξουσία.

1. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση το Γενικό Νομαρχιακό Νοσοκομείο Ρόδου ζητεί την αναίρεση της 1048/1994 απόφασεως του Διοικητικού Εφετείου Πειραιώς (Δ' Τριμελούς Εφετείου Μεταβατικής Έδρας Ρόδου), με την οποία έγινε δεκτή έφεση των αναιρεσιβλήτων κατά της 63/1992 αποφάσεως του Διοικητικού Πρωτοδικείου Ρόδου. Με την τελευταία αυτή απόφαση είχε απορριφθεί αγωγή των αναιρεσιβλήτων, ενεργούντων ατομικώς και ως ασκούντων την γονική μέριμνα επί της ανήλικου, ζώσης δε κατά τον χρόνο εκείνο, θυγατέρας τους Ειρήνης - Κωνσταντίνας, με την οποία ζητούσαν, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 106, Εισ. Ν.Α.Κ., να επιδικασθεί σ' αυτούς ατομικώς μεν το ποσόν των 9.600.000

(4.800.000 X 2) δρχ. λόγω απωλείας μελλοντικών υπηρεσιών της θυγατέρας τους προς αυτούς, για λογαριασμό δε της θυγατέρας τους το ποσόν των 100.000.000 δρχ. για χρηματική της ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης που υπέστη εκ της προσβολής της υγείας της και ειδικότερα διότι εμολύνθη από τον ιό του Α.Ι.Δ.Σ. από παράνομες, κατά την άποψή τους, παραλείψεις των οργάνων του αναιρεσειόντος νοσοκομείου. Με την αυτή προσβαλλόμενη απόφαση έγινε, περαιτέρω, εν μέρει δεκτή η ανωτέρω αγωγή και υποχρεώθηκε το αναιρεσειόν να καταβάλει συνολικώς το ποσόν των 104.800.000 δρχ. δηλαδή 4.800.000 δρχ. και για τους δύο γονείς, για την πρώτη αιτία, και 100.000.000 δρχ. για τη δεύτερη αιτία.

3. Επειδή, η υπόθεση εισάγεται από τον Πρόεδρο του Τμήματος στην επταμελή σύνθεση του Τμήματος, λόγω σπουδαιότητας (πράξη Προέδρου Α' Τμήματος υπ' αριθ. 6517/9.5.1995) κατ' εφαρμογή του άρθρου 14 παρ. 5 του Π.Δ. 18/1989 (8).

4. Επειδή, ο Ν. 1406/1983 «Ολοκλήρωση της δικαιοδοσίας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων ...» (182) ορίζει στο άρθρ. 1 αυτού ότι «1. Υπάγονται στη δικαιοδοσία των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων όλες οι διοικητικές διαφορές ουσίας που δεν έχουν μέχρι σήμερα υπαχθεί σε αυτή. 2. Στις διαφορές αυτές περιλαμβάνονται ιδίως αυτές που αναφύονται κατά την εφαρμογή της νο-

μοθεσίας που αφορά: α) ... β) ... η) την ευθύνη του Δημοσίου, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου προς αποζημίωση, σύμφωνα με τα άρθρα 105 και 106 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα, στο επόμενο άρθρο 2 παρ. 2 ότι «Στις περιπτώσεις των άρθρων 105 και 106 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα... εγείρεται από το δικαιούμενο αγωγή», στο άρθρο 4 ότι «Με την επιφύλαξη των ειδικότερα οριζόμενων στα επόμενα άρθρα 5, 6, 7 και 8, στις διαφορές του άρθρου 1 του νόμου αυτού εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων 3 έως 18, 19 (παρ. 2, 3, 4 και 5), 20 (παρ. 1 και 3)... του Π.Δ. 341/1978...» και στο άρθρο 12 παρ. 1 ότι «Με προεδρικά διατάγματα, εκδιδόμενα έπειτα από πρόταση του Υπουργού Δικαιοσύνης, μπορούν να ρυθμίζονται δικονομικά και διαδικαστικά θέματα των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων». Περαιτέρω, στο άρθρο 7 του ανωτέρω Π.Δ. 341/1978 (71) ορίζεται ότι: «1. Το Δημόσιον εκπροσωπείται εις την δίκην δια του αρμοδίου Υπουργού, επέχοντος θέσιν διαδίκου, είτε η πράξις εξεδόθη υπ' αυτού είτε υπό αρχής υποκειμένης εις αυτόν, εφαρμοζομένων κατά τα λοιπά των περί της εκπροσώπησης του Δημοσίου ισχυουσών διατάξεων. 2. Τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου εκπροσωπούνται εις την δίκην κατά τας περί αυτών ισχύουσας διατάξεις. 3. Η επιμελεία των διαδικών ή του δικαστηρίου επίδοσις παντός δικογράφου προς το Δημόσιον γίνεται προς τον Νομάρχη εις την περιφέρειαν του οποίου εδρεύει η εκδούσα την

προσβαλλομένην πράξιν αρχή. Εάν η αρχή αυτή εδρεύει εις την περιφέρειαν της Νομαρχίας Αττικής, η επίδοσις γίνεται προς τον κατά την παρ. 1 του παρόντος αρμόδιον Υπουργόν. 4. Επί νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, η επιμελεία των διαδικών ή του δικαστηρίου επίδοσις παντός δικογράφου γίνεται προς τον κατά νόμον εκπρόσωπον του νομικού προσώπου. Επί νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου εχόντων εκτός της έδρας αυτών περιφερειακάς υπηρεσίας, η επίδοσις γίνεται εις τον προϊστάμενον της υπηρεσίας εις την περιφέρειαν της οποίας εδρεύει η εκδούσα την πράξιν αρχή. Εάν η αρχή αυτή εδρεύει εις την περιφέρειαν της Νομαρχίας Αττικής η επίδοσις γίνεται προς τον κατά νόμον εκπρόσωπον του νομικού προσώπου». Τέλος, στο Π.Δ. 458/1985 (165), που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση της ανωτέρω διατάξεως της παρ. 1 του άρθρου 12 του Ν. 1406/1983, ορίζονται στο μεν άρθρο 5 αυτού ότι: «1. Σε αγωγές αποζημίωσης, όταν η σχετική αξίωση δεν απορρέει από παράνομη πράξις, το Δημόσιο εκπροσωπείται στη δίκη από τον αρμόδιο κατά περίπτωση Υπουργό, ο οποίος επέχει θέση διαδίκου κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι ισχύουσες διατάξεις για την εκπροσώπηση του Δημοσίου. Τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου εκπροσωπούνται σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις. 2. Στις αγωγές της προηγούμενης παραγράφου, η επίδοσις δικογράφων προς το Δημόσιο, με επιμελεία των διαδικών ή του δικαστηρίου, γίνεται προς το νομάρχη στην περιφέρειαν του οποίου γεννήθηκε η αξίωση για αποζημίωση και, σε κάθε άλλη περίπτωση, καθώς

και αν η αξίωση γεννήθηκε στην αλλοδαπή ή στην περιφέρεια της Νομαρχίας Αττικής, η επίδοση γίνεται προς τον αρμόδιο Υπουργό. Προκειμένου για νομικά πρόσωπα δημόσιου δικαίου, αν το νομικό πρόσωπο έχει περιφερειακές υπηρεσίες εκτός της έδρας του η επίδοση γίνεται στον προϊστάμενο της υπηρεσίας στην περιφέρεια της οποίας γεννήθηκε η αξίωση για αποζημίωση και, σε κάθε άλλη περίπτωση, καθώς και αν η αξίωση γεννήθηκε στην περιφέρεια της Νομαρχίας που εδρεύει το νομικό πρόσωπο, η επίδοση γίνεται προς τον κατά νόμο εκπρόσωπό του», στο δε άρθρο 9 του ίδιου Π.Δ. ότι «1. Μετά από τον ορισμό της δικασίμου κατά το άρθρο 85 (παρ. 1 εδ. α και 2) του Κώδικα Φορολογικής Δικονομίας, με εντολή του προέδρου, αντίγραφο του δικογράφου της προσφυγής ή αγωγής, στο οποίο σημειώνεται η χρονολογία κατάθεσής του, καθώς και αντίγραφο της πράξης ορισμού της δικασίμου, κοινοποιείται με επιμέλεια της γραμματείας του δικαστηρίου σ' εκείνους κατά των οποίων στρέφεται, σύμφωνα με όσα ορίζονται στο άρθρο 7 παρ. 3 και 4 του Π.Δ. 341/1978 και στο άρθρο 5 παρ. 2 του παρόντος. 2. Σε περίπτωση προσφυγής κατά πράξης νομικού προσώπου δημόσιου δικαίου η οποία εγκρίθηκε με πράξη του οργάνου που ασκεί εποπτεία στο νομικό αυτό πρόσωπο, καθώς και σε περίπτωση αγωγής αποζημίωσης όταν η αξίωση απορρέει από τέτοια πράξη, η κατά την προηγούμενη παράγραφο κοινοποίηση γίνεται προς το νομικό πρόσωπο και προς το Δημόσιο, τα οποία καθίστανται κύριοι διάδικοι. 3. .... 9. ....». Από τον συνδυασμό

των διατάξεων που προπαρατέθηκαν προκύπτει, πλην άλλων, ότι επί αγωγής αποζημίωσης κατά νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, ερειδομένης στο άρθρο 106 ΕισΝΑΚ., διάδικο (από της πλευράς του εναγομένου) είναι μόνον το νομικό τούτο πρόσωπο και όχι ο εποπτεύων αυτό Υπουργός (πλην της ειδικής περιπτώσεως περί της οποίας η αμέσως ανωτέρω διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 9 του Π.Δ. 458/1985) προς το οποίο γίνονται οι σχετικές κοινοποιήσεις που προβλέπονται από τις ως άνω διατάξεις. Κατά συνέπειαν, ο λόγος αναιρέσεως, με τον οποίον προβάλλεται ότι η ανωτέρω αγωγή έπρεπε να είχε απορριφθεί ως απαράδεκτη το μεν διότι δεν εστρέφετο και κατά του Υπουργού Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων το δε διότι δεν κοινοποιήθη στον Υπουργό αυτόν, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, καθ' όσον, εν όψει των αμέσως ανωτέρω, ορθώς η αγωγή αυτή εστρέφετο μόνον κατά του αναιρεσειόντος νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου και δεν απητείτο να κοινοποιηθεί και προς το Ελληνικό Δημόσιο.

5. Επειδή, στην προκειμένη υπόθεση η προσβαλλόμενη απόφαση δέχεται τα εξής: Η ως άνω θυγατέρα των αναιρεσιβλήτων, που γεννήθηκε το έτος 1981, έπασχε από μεσογειακή αναιμία και από το έτος 1982, σε ηλικία δύο ετών, προσήρχετο στο αναιρεσειόν νοσοκομείο για μεταγγίσεις αίματος δύο φορές περίπου το μήνα. Τον Οκτώβριο του έτους 1986 εξετάστηκε στο ανωτέρω νοσοκομείο και βρέθηκε ότι είχε μολυνθεί από τον ιό του AIDS, γεγονός που επιβεβαιώθη-

κε από το κέντρο αναφοράς AIDS της Υγειονομικής Σχολής Αθηνών τον Νοέμβριο του ίδιου έτους, όπως προκύπτει από το με αριθμό πρωτ. 429/11.11.1986 έγγραφο του τελευταίου, στο οποίο μάλιστα αναφέρεται ότι τα δείγματα αίματος τριών παιδιών με μεσογειακή αναιμία που εστάλησαν από το νοσοκομείο μεταξύ των οποίων και η θυγατέρα τους ευρέθηκαν θετικά προς τον ιό. Στη συνέχεια το παιδί αυτό εμφάνισε διόγκωση των αδένων στη μασχάλη και στη βουβωνική χώρα (σχετική η από 5.2.1987 επιστολή του καθηγητή παιδιατρικής Χρήστου Κατάμη προς τον Διευθυντή της Τράπεζας αίματος του νοσοκομείου) και στις 23.10.1992 σε ηλικία 11 ετών απεβίωσε. Στην από 10 Μαΐου 1991 προαναφερθείσα αγωγή που ασκήθηκε στις 24 Ιουνίου του ίδιου έτους κατά του αναιρεσειόντος, καθ' όσον χρόνο η θυγατέρα τους ήταν εν ζωή, οι γονείς της υποστήριξαν ότι αυτή μολύνθηκε από τον ιό του AIDS εξαιτίας πταισματος των αρμοδίων για τις μεταγγίσεις του αίματος οργάνων του νοσοκομείου, τα οποία από βαρύτατη αμέλεια είτε δεν ήλεγχαν το μεταγγιζόμενο αίμα, είτε δεν έκαναν την δέουσα αποστείρωση των χρησιμοποιούμενων για την μετάγγιση του αίματος οργάνων. Ειδικότερα, υποστήριξαν ότι όλες οι μεταγγίσεις αίματος έγιναν αποκλειστικώς και μόνο στο ανωτέρω νοσοκομείο και ότι στις αρχές Δεκεμβρίου του έτους 1986, όταν επήγγαν στο νοσοκομείο αυτό για την συνήθη μετάγγιση, τους συνεστήθη από τον τότε διευθυντή του μικροβιολογικού τμήματος γιατρό Ι. Δασκαλάκη να μεταβούν επειγόντως στην Αθήνα στο Νοσο-

κομείο Παίδων Αγίας Σοφίας «για μια τυπική εξέταση». Πριν από τα Χριστούγεννα του ίδιου έτους μετέβησαν στην Αθήνα στο νοσοκομείο που τους υποδείχθηκε, το οποίο προδήλως είχε ειδοποιηθεί για την περίπτωση τους, διότι, χωρίς την λήψη ιστορικού, το παιδί υποβλήθηκε σε πλήθος εξετάσεων, μετά τις οποίες του ανακοινώθηκε ότι «από τις μεταγγίσεις είχε προσβληθεί από τον ιό του AIDS». Εξαιτίας του γεγονότος αυτού, το οποίο διέρρευσε, έγινε μάλιστα και ανάγνωση σε τοπική εφημερίδα, η οικογένειά του και ιδιαίτερα το παιδί απομονώθηκε από τον κοινωνικό περίγυρο και μάλιστα, όπως αναφέρουν, με τρόπο «που θυμίζει την μεταχείριση των λεπρών κατά τον μεσαίωνα και των φυματικών προ του πολέμου», αφού κανένας, όχι μόνον δεν το πλησίαζε, αλλά το έτος 1988 το έδιωξαν από το σχολείο, στο οποίο επέστρεψε μετά από παρέμβαση του Υπουργείου. Όλα αυτά είχαν ως αποτέλεσμα να δημιουργηθούν σοβαρά ψυχολογικά προβλήματα στο παιδί, το οποίο, λόγω της φύσεως της ασθένειας (θανατηφόρα), είναι βέβαιον ότι θα πεθάνει πρόωρα αλλά και αν δεν συμβεί αυτό είναι βέβαιο ότι δεν θα συνάψει ποτέ γάμο ή οποιαδήποτε σχέση, η δε κοινωνική απομόνωση και συμπεριφορά όσο μεγαλώνει το παιδί θα γίνεται πιο εμφανής. Για τα παραπάνω εξήτησαν να επιδικαστεί σ' αυτούς, ως ασκούντας την γονική μέριμνα για λογαριασμό της ανήλικης θυγατέρας τους, χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ποσού 100.000.000 δραχμών. Εζήτησαν ακόμη να επιδικαστεί για τον καθένα τους το ποσόν των 4.800.000 δραχμών ως α-

ποζημίωση λόγω απώλειας μελλοντικών υπηρεσιών που θα είχαν από την θυγατέρα τους αν δεν συνέβαινε το προαναφερόμενο γεγονός. Για την απαίτησή τους αυτή, προέβαλαν ειδικότερα με την αυτή αγωγή ότι η θυγατέρα τους από την ηλικία των 15 ετών, όπως συμβαίνει στα χωριά της Ρόδου, θα προσέφερε τις υπηρεσίες της στο σπίτι, ή στα χωράφια, ή εργαζόμενη, ή εν πάση περιπτώσει θα τους εξυπηρετούσε, μέχρι την ηλικία δε των 25 ετών περίπου που θα έκανε γάμο, δηλαδή για μία δεκαετία θα ωφελούντο από τις υπηρεσίες της τις οποίες, λαμβανομένης υπόψης της αγοραστικής αξίας του χρήματος, του είδους των υπηρεσιών και της χρονικής περιόδου τούτων (1996-2006) αποτιμούσαν σε 40.000 δραχ. το μήνα για τον καθένα τους, προς απόδειξη δε των ανωτέρω προσεκόμισαν σχετικά αποδεικτικά στοιχεία. Το Διοικητικό Πρωτοδικείο Πειραιώς, αφού έλαβε υπόψη ότι ο έλεγχος του μεταγγιζόμενου αίματος για την τυχόν ύπαρξη σ' αυτό του ιού του AIDS επιβλήθηκε με τις 1266/οικ.23/6.7.1985 και 1380/οικ.37/9.8.1985 εγκυκλίους του Υπουργού Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, τον Οκτώβριο του έτους 1985, ενώ η διαπίστωση της μόλυνσης στην παραπάνω περίπτωση έγινε τον Οκτώβριο του έτους 1986, έκρινε ότι, από τα στοιχεία της δικογραφίας δεν προέκυπτε ο χρόνος κατά τον οποίο έλαβε χώρα η μόλυνση, αν δηλαδή έγινε πριν από τον Οκτώβριο του 1985 ή μετά τον χρόνο αυτό, οπότε και μόνο μπορούσε κατά το Διοικητικό Πρωτοδικείο να στοιχειοθετηθεί περίπτωση παρανομου ενέργειας των οργάνων του νοσοκο-

μείου. Με την αιτιολογία δε αυτή απέρριψε την αγωγή. Κατά της αποφάσεως αυτής ήσκησαν οι ως άνω γονείς την από 24 Μαΐου 1992 έφεση, επειδή όμως βραδύτερον και συγκεκριμένα στις 23.10.1992 απεβίωσε, όπως προαναφέρθηκε, η θυγατέρα τους, εδήλωσαν στις από 31.1.1994 προτάσεις τους προς το δικάσαν Δικαστήριο ότι αυτοί οι δύο συνεχίζουν, καθ' όσον αφορά την αιτηθείσα χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, την δίκη, το μεν ατομικώς, ως εξ' αδιαθέτου κληρονόμοι της θυγατέρας τους, το δε ως ασκούντες από κοινού την γονική μέριμνα επί των ανηλικών τέκνων τους Βαΐου, Γεωργίας και Τσαμπίκας, εξ' αδιαθέτου κληρονόμων επίσης της αποβιώσασης αδελφής τους. Το Διοικητικό Εφετείο δέχεται, περαιτέρω, επί της ασκηθείσης εφέσεως τα εξής: Από το 208/1991 βούλευμα του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών Ρόδου προκύπτει ότι για την κρινόμενη υπόθεση παραγγέλθηκε και ενεργήθηκε προανάκριση, μετά το τέλος της οποίας παύθηκε οριστικώς λόγω παραγραφής η ποινική δίωξη που ασκήθηκε κατά των εργαζομένων στο μικροβιολογικό τμήμα του νοσοκομείου υπαλλήλων και ότι κατά την προανάκριση κατατέθηκαν τα εξής: Ο Β. Παπανικόλας, Πρόεδρος του Δ.Σ. του νοσοκομείου, κατέθεσε ότι, από τον μήνα Οκτώβριο του 1985 το μικροβιολογικό εργαστήριο του νοσοκομείου διενεργούσε προληπτικό έλεγχο στο αίμα που προοριζέτο για μετάγγιση, για την ανίχνευση του ιού του AIDS, για τον σκοπό δε αυτό είχε προμηθευτεί εγκαίρως το κατάλληλο μηχάνημα. Ο Δασκαλάκης Ιωάννης, ιατρός μικροβιολό-

ποζημίωση λόγω απώλειας μελλοντικών υπηρεσιών που θα είχαν από την θυγατέρα τους αν δεν συνέβαινε το προαναφερόμενο γεγονός. Για την απαίτησή τους αυτή, πρόβαλαν ειδικότερα με την αυτή αγωγή ότι η θυγατέρα τους από την ηλικία των 15 ετών, όπως συμβαίνει στα χωριά της Ρόδου, θα προσέφερε τις υπηρεσίες της στο σπίτι, ή στα χωράφια, ή εργαζόμενη, ή εν πάση περιπτώσει θα τους εξυπηρετούσε, μέχρι την ηλικία δε των 25 ετών περίπου που θα έκανε γάμο, δηλαδή για μία δεκαετία θα ωφελούντο από τις υπηρεσίες της τις οποίες, λαμβανομένης υπόψης της αγοραστικής αξίας του χρήματος, του είδους των υπηρεσιών και της χρονικής περιόδου τούτων (1996-2006) αποτιμούσαν σε 40.000 δραχ. το μήνα για τον καθένα τους, προς απόδειξη δε των ανωτέρω προσεκόμισαν σχετικά αποδεικτικά στοιχεία. Το Διοικητικό Πρωτοδικείο Πειραιώς, αφού έλαβε υπόψη ότι ο έλεγχος του μεταγγιζόμενου αίματος για την τυχόν ύπαρξη σ' αυτό του ιού του AIDS επιβλήθηκε με τις 1266/οικ.23/6.7.1985 και 1380/οικ.37/9.8.1985 εγκυκλίους του Υπουργού Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, τον Οκτώβριο του έτους 1985, ενώ η διαπίστωση της μόλυνσης στην παραπάνω περίπτωση έγινε τον Οκτώβριο του έτους 1986, έκρινε ότι, από τα στοιχεία της δικογραφίας δεν προέκυπτε ο χρόνος κατά τον οποίο έλαβε χώρα η μόλυνση, αν δηλαδή έγινε πριν από τον Οκτώβριο του 1985 ή μετά τον χρόνο αυτό, οπότε και μόνο μπορούσε κατά το Διοικητικό Πρωτοδικείο να στοιχειοθετηθεί περίπτωση παράνομου ενέργειας των οργάνων του νοσοκο-

μείου. Με την αιτιολογία δε αυτή απέρριψε την αγωγή. Κατά της αποφάσεως αυτής ήσκησαν οι ως άνω γονείς την από 24 Μαΐου 1992 έφεση, επειδή όμως βραδύτερον και συγκεκριμένα στις 23.10.1992 απεβίωσε, όπως προαναφέρθηκε, η θυγατέρα τους, εδήλωσαν στις από 31.1.1994 προτάσεις τους προς το δικάσαν Δικαστήριο ότι αυτοί οι δύο συνεχίζουν, καθ' όσον αφορά την αιτηθείσα χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, την δίκη, το μεν ατομικώς, ως εξ' αδιαθέτου κληρονόμοι της θυγατέρας τους, το δε ως ασκούντες από κοινού την γονική μέριμνα επί των ανηλικών τέκνων τους Βάϊου, Γεωργίας και Τσαμπίκας, εξ' αδιαθέτου κληρονόμων επίσης της αποβιώσασης αδελφής τους. Το Διοικητικό Εφετείο δέχεται, περαιτέρω, επί της ασκηθείσης εφέσεως τα εξής: Από το 208/1991 βούλευμα του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών Ρόδου προκύπτει ότι για την κρινόμενη υπόθεση παραγγέλθηκε και ενεργήθηκε προανάκριση, μετά το τέλος της οποίας παύθηκε οριστικώς λόγω παραγραφής η ποινική δίωξη που ασκήθηκε κατά των εργαζομένων στο μικροβιολογικό τμήμα του νοσοκομείου υπαλλήλων και ότι κατά την προανάκριση κατατέθηκαν τα εξής: Ο Β. Παπανικόλας, Πρόεδρος του Δ.Σ. του νοσοκομείου, κατέθεσε ότι, από τον μήνα Οκτώβριο του 1985 το μικροβιολογικό εργαστήριο του νοσοκομείου διενεργούσε προληπτικό έλεγχο στο αίμα που προοριζέτο για μετάγγιση, για την ανίχνευση του ιού του AIDS, για τον σκοπό δε αυτό είχε προμηθευτεί εγκαίρως το κατάλληλο μηχάνημα. Ο Δασκαλάκης Ιωάννης, ιατρός μικροβιολό-

γος, διευθυντής του μικροβιολογικού τμήματος κατέθεσε ότι ο έλεγχος για τον ιό του AIDS άρχισε να γίνεται στο Νοσοκομείο «συστηματικά» τον Οκτώβριο του 1985 και ότι η Κωνσταντίνα Δημακοπούλου εξετάστηκε και βρέθηκε να είχε μολυνθεί από τον ιό αυτό τον Οκτώβριο του 1986. Κατέθεσε ακόμη ότι «το παιδί είχε εξεταστεί στο παρελθόν πριν δηλαδή από το 1985 έως το 1986 και η απάντηση ήταν αρνητική». Σε μεταγενέστερη συμπληρωματική κατάθεση του ίδιου αναφέρεται ότι μετά από έρευνα που έκανε στα αρχεία της αιμοδοσίας κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Κ. Δημακοπούλου πήρε αίμα στις 8.2.1985 από αιμοδότη ο οποίος στις 4.11.1986 βρέθηκε θετικός στον ιό του AIDS. Η Άννα Ζουρούδη, βοηθός μικροβιολόγου στην αιμοδοσία, κατέθεσε ότι η Κ. Δημακοπούλου πήγαινε τακτικά στο νοσοκομείο Ρόδου για μετάγγιση και ότι ο έλεγχος για τον ιό του AIDS στις ομάδες αίματος και στα πολυμεταγγιζόμενα άτομα γινόταν στο νοσοκομείο «δοκιμαστικά» από τον Σεπτέμβριο του 1985 και «συστηματικά» από τον Οκτώβριο του 1985. Η Αικατερίνη Γρηγορίου, βοηθός μικροβιολόγου στην αιμοδοσία, κατέθεσε ότι, ο έλεγχος για τον ιό του AIDS γινόταν στο νοσοκομείο μετά τον Οκτώβριο του 1985 και ότι η Κ. Δημακοπούλου που έκανε μετάγγιση στο νοσοκομείο της Ρόδου από τότε που ήταν ενός έτους δύο φορές τον μήνα, βρέθηκε να έχει μολυνθεί από τον ιό του AIDS τον Οκτώβριο του 1986. Ο Α. Παπαϊκονόμου, παρασκευαστής εργαστηρίου στην αιμοδοσία, κατέθεσε ότι η Κ. Δημακοπούλου έκανε μετάγγιση

αίματος στο νοσοκομείο της Ρόδου μία ή δύο φορές τον μήνα, μολύνθηκε δε από μετάγγιση διότι ανήκει στην μονάδα υψηλού κινδύνου και ότι τα αίματα ελέγχονταν για τον ιό του AIDS «μετά το 1985». Η Ειρήνη Σταυριανάκη, τεχνολόγος στο τμήμα αιμοδοσίας, κατέθεσε ότι η Κ. Δημακοπούλου έκανε μεταγγίσεις αίματος στο νοσοκομείο Ρόδου και ότι ο έλεγχος για το AIDS άρχισε να γίνεται στο νοσοκομείο από τον Σεπτέμβριο του 1985 και από τον Οκτώβριο του 1985 «συστηματικά». Εξ άλλου, στο με αριθμ. πρωτ. 11299/14.1.1992 έγγραφο του νοσοκομείου Ρόδου που υπογράφεται από την Αικ. Φουσιάνη αναφέρεται ότι το αίμα που διέθετε το νοσοκομείο για μετάγγιση ήταν προελεύσεως Ελβετίας, Ελλάδα και ήταν ανεξέλεγκτο όσον αφορά τον ιό του AIDS μέχρι το τέλος του 1985. Στο με αριθμ. πρωτ. 283/14.1.1992 έγγραφο του νοσοκομείου προς το Διοικητικό Πρωτοδικείο Ρόδου αναφέρεται ότι το εργαστήριο του νοσοκομείου Ρόδου άρχισε την εξέταση για τον ιό του AIDS τον μήνα Οκτώβριο του 1985 στην αρχή δοκιμαστικά και μετά σαν εξέταση ρουτίνας, ύστερα από τις 1266/ οικ. 23/6.7.1985 και 1380/οικ. 37/9.8.1985 εγκυκλίους του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Στην με αριθμ. πρωτ. Κ/58/6.7.1990 βεβαίωση του καθηγητή παιδιατρικής στο νοσοκομείο Παιδων Αγία Σοφία, αναφέρεται ότι «η Κωνσταντίνα Δημακοπούλου πάσχει από μεσογειακή αναιμία και παρακολουθείται κατά διαστήματα στη μονάδα μεσογειακής αναιμίας της Α΄ παιδιατρικής κλινικής του

Πανεπιστημίου Αθηνών, μεταγγίζεται δε συστηματικά στην παιδιατρική κλινική του Γενικού Νοσοκομείου Ρόδου». Στην από 16.11.1988 επιστολή του ίδιου καθηγητή προς τον προαναφερθέντα Ι. Δασκαλακή αναφέρονται μεταξύ άλλων και τα εξής: «Επανέρχομαι στη μικρή Κ. Δημακοπούλου για την οποία όπως πληροφορήθηκα από την Κ. Στεφάνου δημιουργήθηκαν προβλήματα στο σχολείο της... Θα ήθελα να σας παρακαλέσω αν μπορούσατε να επικοινωνήσετε με τον νομιάτρο όπως επίσης και με τους υπεύθυνους του σχολείου δηλώνοντάς τους κατηγορηματικά ότι η διεθνής πρακτική συνιστά την συμβίωση χωρίς περιορισμούς των φορέων του AIDS τόσο στο σχολείο όσο και στην οικογένεια. Κι αυτό γιατί δεν υπάρχει κανένας κίνδυνος μετάδοσης του ιού του AIDS από την συμβίωση. Σε επίπεδο συμβίωσης ο μόνος τρόπος μετάδοσης είναι οι σεξουαλικές σχέσεις και αυτές εξ ορισμού αποκλείονται στην περίπτωση της Κωνσταντίνας. Θα ήθελα πολύ να προσπαθήσουμε να αποκατασταθεί η ηρεμία και να αποφευχθεί η απομόνωση του παιδιού και της οικογένειάς». Τέλος, από το με χρονολογία Σεπτέμβριος 1985, σχετικό με αιματολογικές και άλλες εργαστηριακές εξετάσεις της παραπάνω ασθενούς, έγγραφο του καθηγητή Καττάμη προκύπτει ότι η τελευταία νοσηλεύτηκε στο νοσοκομείο Παιδών Αγία Σοφία από 13.9.1985 μέχρι 19.9.1985. Περαιτέρω, η προσβαλλομένη απόφαση, αναφερομένη σε σχετική με το AIDS βιβλιογραφία, δέχεται τα εξής: «Μετά την μόλυνση από τον ιό του AIDS επακολουθεί μία σειρά φαινομέ-

νων και μετά από πολυετή πορεία εκδηλώνεται το πλήρες Σύνδρομο της Επίκτητης ανοσολογικής ανεπάρκειας - το πλήρες AIDS. Επί τρεις εβδομάδες έως και 12 μήνες μετά τη μόλυνση δεν υπάρχει κανένα εργαστηριακό ή κλινικό εύρημα, ώσπου να εμφανιστούν αντισώματα κατά του ιού στον ορό του ασθενούς. Ακολουθεί μία τελείως ασυμπτωματική φάση διαρκείας συνήθως 6-12 μηνών, καμμιά φορά όμως και πολλών ετών, οπότε εγκαθίσταται γενικευμένη λεμφαδενοπάθεια. Επί 3 έως 5 ή και περισσότερα χρόνια δεν υπάρχουν άλλα συμπτώματα, όσο όμως λιγοστεύουν τα T4 λεμφοκύτταρα αρχίζουν να εμφανίζονται διαφορά συμπτώματα, όπως πυρετός, διάρροια, απώλεια βάρους, καθώς και υποτροπιάζουσες στοματικές μυκητιάσεις και λοιμώξεις, από έρπητα. Το σύνδρομο αυτό αποκαλείται ARC και διαρκεί από λίγους μήνες έως λίγα χρόνια, επακολουθεί δε τέλος το πλήρες AIDS. Αυτό χαρακτηρίζεται από πλήρη έλλειψη κυτταρικής ανοσίας με συνέπεια καιροσκοπικές λοιμώξεις, εμφανίζονται δε διάφορα νεοπλασμάτα, νευρολογικά συμπτώματα και διάφορες άλλες κλινικές και εργαστηριακές εκδηλώσεις. Σπάνια συμβαίνει ένας αιμοδότης που έχει μολυνθεί πρόσφατα από τον ιό του AIDS να μην έχει αναπτύξει αντισώματα για ένα διάστημα 3-10 εβδομάδων οπότε σ' αυτήν την περίπτωση το τεστ είναι αρνητικό, το αίμα όμως του δότη είναι μολυσματικό και μεταδίδει τη νόσο διότι υπάρχει ιαμία. Στην Ελλάδα και στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης, οι αρμόδιες υπηρεσίες Υγείας καθιέρωσαν επίσημα τον υποχρεωτικό έλεγ-

χο όλων των μονάδων αίματος για τον ιό του AIDS τον Σεπτέμβριο του 1985». Από όλα τα προαναφερθέντα στοιχεία το δικάσαν Δικαστήριο έκρινε ότι: «Η Κωνσταντίνα Δημακοπούλου έκανε συστηματικώς μετάγγιση αίματος μόνο στο νοσοκομείο της Ρόδου, μολύνθηκε δε από τον ιό του AIDS από μετάγγιση με μολυσμένο από τον ιό αυτό αίμα. Τουλάχιστον από τον Ιούλιο του έτους 1985 που εκδόθηκαν από το Υπουργείο Υγείας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων οι προαναφερθείσες εγκύκλιοι το νοσοκομείο Ρόδου και τα αρμόδια για τον έλεγχο του αίματος όργανα αυτού ε γνώριζαν ή τουλάχιστον όφειλαν να γνωρίζουν για την ύπαρξη του ιού του AIDS και τις θανατηφόρες συνέπειές του. Παρά ταύτα όμως άρχισαν τους σχετικούς ελέγχους και μάλιστα «δοκιμαστικά» τον Σεπτέμβριο, συστηματικώς δε τον Οκτώβριο του ίδιου έτους, ενώ σύμφωνα με τα αναφερόμενα σε έγγραφο του νοσοκομείου προς το Διοικητικό Πρωτοδικείο το αίμα που διέθετε το νοσοκομείο σε ασθενείς ήταν ανέλεγκτο και μέχρι το τέλος του έτους 1985, παρά το γεγονός ότι οι αρμόδιες υγειονομικές υπηρεσίες της χώρας είχαν καθιερώσει και επισήμως τον υποχρεωτικό έλεγχο όλων των μονάδων αίματος τον Σεπτέμβριο του 1985. Προέβαιναν δηλαδή τουλάχιστον από τον Ιούλιο του έτους 1985 μέχρι και τον Σεπτέμβριο τουλάχιστον του ίδιου έτους - αφού κατά τις ομολογίες των ίδιων ο έλεγχος ήταν ανύπαρκτος μέχρι το τέλος του 1985 ή δοκιμαστικός τον μήνα Σεπτέμβριο - σε μεταγγίσεις αίματος χωρίς προηγουμένως να το ελέγχουν ως προς τον

ιό του AIDS, ενώ ε γνώριζαν ότι υπήρχε πιθανότητα μόλυνσεως των ασθενών στους οποίους μεταγγίζετο το αίμα αυτό. Η Κωνσταντίνα Δημακοπούλου μέχρι και τις 19 Σεπτεμβρίου 1985 δεν πρέπει να είχε εμφανίσει αντισώματα κατά του ιού του AIDS αφού στο προαναφερόμενο έγγραφο του καθηγητή Καττάμη από το οποίο προκύπτει ότι έγιναν αιματολογικοί και λοιποί έλεγχοι το διάστημα από 13.9.1985 μέχρι και 19.9.1985 δεν αναφέρεται ότι διαπιστώθηκε μόλυνσή της από τον ιό αυτό. Άλλωστε και ο διευθυντής του μικροβιολογικού τμήματος του νοσοκομείου Ι. Δασκαλάκης κατέθεσε ότι «το παιδί είχε εξεταστεί στο παρελθόν πριν δηλαδή από το 1985 έως το 1986 και η απάντηση ήταν αρνητική». Εξ άλλου, όπως κατέθεσαν σχεδόν όλοι οι προαναφερόμενοι και υποστηρίζει με τις προτάσεις του και το εφεσίβλητο, από τον Οκτώβριο του έτους 1985 οι έλεγχοι ήταν συστηματικοί και για τα «πολυμεταγγιζόμενα» άτομα. Εφόσον επομένως, όπως υποστηρίζει το ίδιο το εφεσίβλητο, ο έλεγχος ήταν συστηματικός από τον Οκτώβριο του 1985, και η Κωνσταντίνα Δημακοπούλου υποβλήθηκε στις σχετικές εξετάσεις τον Οκτώβριο του έτους 1985 αλλά και το έτος 1986, μέχρι δε τον Οκτώβριο του έτους αυτού (1986) που ανιχνεύτηκαν τα αντισώματα κατά του ιού στο αίμα της, οι εξετάσεις ήταν αρνητικές ως προς την ύπαρξη τέτοιων αντισωμάτων, θα πρέπει να συμπεράνουμε ότι τα αντισώματα αυτά εμφανίστηκαν για πρώτη φορά τον Οκτώβριο του έτους 1986. Κατά συνέπεια αν ληφθεί υπόψη ότι το μέγιστο χρονικό όριο μέσα στο ο-

ποίο μπορούν να εμφανιστούν τα αντισώματα κατά του ιού είναι 12 μήνες μετά την μόλυνση, τότε καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η μετάγγιση μολυσμένου με τον ιό αίματος πρέπει να έγινε από τον Σεπτέμβριο μέχρι τον Οκτώβριο του 1985, δηλαδή σε χρόνο που είχε καθιερωθεί και επισήμως ο υποχρεωτικός έλεγχος τα δε αρμόδια όργανα του νοσοκομείου προέβαιναν κατά τους ισχυρισμούς τους σε δοκιμαστικό στην αρχή και μετά σε συστηματικό έλεγχο του μεταγγιζόμενου αίματος. Για τους ίδιους λόγους θα πρέπει να αποκλειστεί η κατά τους ισχυρισμούς του εφεσιβλήτου μετάγγιση μολυσμένου αίματος στις 8.2.1985, αφού μέχρι και 18-19 μήνες μετά την ημερομηνία αυτή, δηλαδή μετά παρέλευση του μέγιστου χρόνου των 12 μηνών μέσα στους οποίους μπορούν να εμφανιστούν τα αντισώματα κατά του ιού, δεν είχαν ανιχνευτεί τέτοια αντισώματα στην Κ. Δημακοπούλου. Εγνώριζαν επομένως κατά τον χρόνο που έλαβε χώρα η μόλυνση την ύπαρξη του ιού του AIDS και τις συνέπειές του και είναι αβάσιμοι οι ισχυρισμοί με τους οποίους προβάλλεται το αντίθετο. Έτσι αν και ήταν υπόχρεα, λόγω της φύσεως και του είδους των ανατεθειμένων σ' αυτά καθηκόντων σε ιδιαίτερη προσοχή και επιμέλεια κατά την άσκηση αυτών, παρέλειψαν να ελέγξουν ή ήλεγξαν πλημμελώς το αίμα που μεταγγίστηκε στην Κωνσταντίνα Δημακοπούλου με συνέπεια να της προκαλέσουν θανατηφόρα σωματική βλάβη. Η παράλειψη αυτή συνιστά παρανομία κατά το άρθρο 105 του ΕισΝΑΚ και δημιουργεί ευθύνη του εφεσιβλήτου νοσοκομείου προς α-

νόρθωση της ζημιάς που επήλθε στους εκκαλούντες». Εν συνεχεία, το Διοικητικό Εφετείο λαμβάνοντας υπ' όψει 1) τις διατάξεις του αρθρ. 929 του Α.Κ. που ορίζει πλην άλλων ότι σε περίπτωση βλάβης του σώματος ή της υγείας προσώπου, υποχρέωση αποζημίωσης υπάρχει και προς τον τρίτο, ο οποίος είχε κατά νόμο δικαίωμα να απαιτήσει την παροχή υπηρεσιών από τον παθόντα και τις στερείται 2) τις διατάξεις του άρθρου 1508 του Α.Κ. που ορίζει ότι: Το τέκνο, εφόσον αποτελεί μέλος του οίκου των γονέων του και ανατρέφεται ή διατρέφεται από αυτούς, υποχρεούται να παρέχει στους γονείς του, για την διοίκηση του οίκου ή την άσκηση του επαγγέλματός τους, υπηρεσίες ανάλογες με τις δυνάμεις του και τις βιοτικές συνθήκες του ίδιου και της οικογένειάς του 3) τις καταθέσεις δύο μαρτύρων (Σ. Ιωαννίδη και Κ. Δημακοπούλου) που κατέθεσαν ότι αν η θυγατέρα των αναιρεσιβλήτων δεν είχε προσβληθεί από τον ιό του AIDS θα μπορούσε, λόγω της μεγάλης φτώχειας των γονέων της, να απασχολείται από την ηλικία των 15 ετών και για μία δεκαετία σε δουλειές του νοικοκυριού του σπιτιού ή σε άλλες βοηθητικές εργασίες, ακόμη και σε ξένα χωράφια, προσφέροντας έτσι στους γονείς της υπηρεσίες αποτιμώμενες σε 40.000 δραχμές τον μήνα, και συνολικά σε 4.800.000 δραχμές (120 μήνες X 40.000) και 4) την βιοτική κατάσταση των γονέων (πενταμελής οικογένεια, ο πατέρας είναι εργάτης), το είδος των εργασιών που θα μπορούσε να προσφέρει, την κατά κοινή πείρα, με βάση τα σημερινά δεδομένα, αγοραστική αξία του χρήματος κατά την

χρονική περίοδο 1996 (που θα συμπλήρωνε το παιδί το 15ο έτος της ηλικίας του) μέχρι το 2006 (που θα συνήπτε γάμο κατά την συνήθη πορεία των πραγμάτων) έκρινε ότι το ποσόν των 40.000 δραχμών τον μήνα και για τους δύο γονείς, είναι εύλογο και ότι επομένως πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτό το αίτημα αυτό δηλαδή για ποσόν 4.800.000 δραχμών (120 μήνες X 40.000) και για τους δύο. Τέλος, το αυτό Δικαστήριο έκρινε, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 932 Αστ. Κ. - που ορίζει πλην άλλων ότι σε περίπτωση αδικοπραξίας ανεξάρτητα από την αποζημίωση για την περιουσιακή ζημία το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη κατά την κρίση του χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Αυτό ισχύει ιδίως για εκείνον που έπαθε προσβολή της υγείας, της τιμής ή της αγνοίας του ή στερήθηκε την ελευθερία του, και του άρθρου 933, ορίζοντας ότι η αξίωση του προηγούμενου άρθρου δεν εκχωρείται ούτε κληρονομείται εκτός αν αναγνωρίστηκε με σύμβαση ή επιδόθηκε γι' αυτήν αγωγή - ότι νομίμως κατ' αρχήν ζητείται η επιδίκαση ευλόγου χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης, δεδομένου ότι η αγωγή για λογαριασμό της θυγατέρας τους επιδόθηκε στο νοσοκομείο στις 23 Ιουλίου 1991 και περαιτέρω, το Διοικητικό Εφετείο, αφού εξετίμησε 1) την ως άνω επιστολή Καττάμη προς τον γιατρό του νοσοκομείου Ι. Δασκαλάκη, στην οποία αναφέρεται ότι δημιουργήθηκαν προβλήματα στο σχολείο της Κ. Δημακοπούλου και συνιστάται προσπάθεια για «να αποκατασταθεί η ηρεμία και να αποφευχθεί η κοινωνική απομόνωση του

παιδιού και της οικογένειάς του», 2) το με αριθ. πρωτ. 1929/23.11.1988 σχετικό τηλεγράφημα του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων προς το τμήμα Υγιεινής Δωδεκανήσου που φέρεται να κοινοποιήθηκε στην Κ. Δημακοπούλου και στον Διευθυντή του σχολείου που φοιτούσε, από το οποίο προκύπτει ότι εξαιτίας της λοίμωξης της από τον ιό του AIDS δημιουργήθηκαν προβλήματα με την παραμονή της στο σχολείο 3) την κατάθεση της μάρτυρας Σ. Ιωαννίδη κατά την οποία «από την ημέρα που μαθεύτηκε ότι έχει αυτή τη νόσο την έδιωξαν από το σχολείο στην ουσία και έτσι δεν ξέρει και γράμματα. Το παιδί κατέστη νεκροζώντανο, έχει χαλάσει ο ψυχικός του κόσμος, δεν κυκλοφορεί έξω και αν βγεί το αποφεύγουν όπως τους λεπρούς του μεσαίωνα. Η σημερινή εικόνα του παιδιού ξεπερνάει τα όρια του αξιολύπτου, εισέρχεται στο στάδιο της φρίκης γιατί φαίνονται τα κόκκαλα του προσώπου, της πλάτης, των ποδιών και των χεριών, δεν τρώει, με δυσκολία αναπνέει και συνέχεια λέει «δεν θέλω να πεθάνω» και 4) την σχετική με το AIDS βιβλιογραφία κατά την οποία εκτός από τα ποικίλα κλινικά συμπτώματα της νόσου, οι ψυχικές αντιδράσεις που παρατηρούνται στην πορεία των πασχόντων παριστάνουν καταστάσεις κλονισμένου ψυχισμού, που απορρέει από την τραγικότητα της ίδιας της πάθησης, τις νευρολογικές διαταραχές που προκαλεί η πάθηση (οργανικό ψυχοσύνδρομο) και την αρνητική στάση του κοινωνικού συνόλου απέναντι σ' αυτούς, έκρινε ότι το ποσόν των 100.000.000 δραχμών που ζητούν οι ανωτέ-

ρω ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης της Κωνσταντίνας Δημακοπούλου που προσβλήθηκε κατά τον προαναφερθέντα τρόπο και πέθανε από τον ιό του AIDS, είναι εύλογο και πρέπει να γίνει δεκτό το αίτημά τους αυτό. Έτσι επιδικάστηκε, όπως ήδη αναφέρθηκε στην πρώτη σκέψη της αποφάσεως αυτής, συνολικώς το ποσόν των 104.800.000 δρχ.

6. Επειδή, ο λόγος αναίρεσεως με τον οποίον προβάλλεται ότι η ανωτέρω αγωγή έπρεπε να είχε απορριφθεί ως αόριστη, καθ' όσον τα αιτηθέντα κονδύλια (4.800.000 δρχ. για κάθε γονέα για τις απωλεσθείσες υπηρεσίες της θυγατέρας και 100.000.000 δρχ. για την αποκατάσταση της ηθικής βλάβης) εξητούντο εντελώς αυθαίρετα, είναι απορριπτέος, καθ' όσον από το περιεχόμενο της αγωγής, που λεπτομερώς παρατίθεται στην πέμπτη σκέψη της αποφάσεως αυτής, εξειδικεύονται πλήρως, από τους γονείς της αποβιώσας όσον αφορά την αποζημίωση την ερειδομένη στα άρθρα 929 και 1508 Α.Κ., ποιες υπηρεσίες της πιθανολογούσαν ότι θα εστερούντο, τις οποίες ειδικώς αποτιμούν, για δε την αιτηθείσα χρηματική ικανοποίηση για την αποκατάσταση της ηθικής βλάβης παραθέτουν στην αγωγή τους τις συνθήκες επί των οποίων στηρίζουν την σχετική αξιολογία τους.

7. Επειδή, προβάλλεται ότι, εφ' όσον η θυγατέρα των αντιδίκων απεβίωσε την 23.10.1992, εσφαλμένως η προσβαλλομένη απόφαση επεδίκασε στους γονείς το χρηματικό ποσόν των 100.000.000 δρχ. λόγω ηθικής βλάβης της θυγατέρας τους, διότι δεν υ-

πάρχει τέτοιο αίτημα στην αγωγή τους περί επιδικάσεως δηλαδή σ' αυτούς προσωπικά οποιουδήποτε ποσού για την αιτία αυτή. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος, καθ' όσον, όπως λεπτομερώς εκτίθεται στην πέμπτη σκέψη της αποφάσεως αυτής, το δια της αγωγής αιτηθέν ποσόν των 100.000.000 δρχ. ως εύλογη χρηματική ικανοποίηση για την αποκατάσταση της ηθικής βλάβης της θυγατέρας δεν εξητήθη από τους γονείς της ατομικώς δι' εαυτούς αλλά επ' ονόματι της εν ζωή κατά τον χρόνο εκείνο ανηλίκου θυγατέρας τους, πλην, αποβιώσας της τελευταίας μετά την άσκηση της εφέσεως, αυτοί νομίμως εδήλωσαν με τις από 31.1.1994 προτάσεις τους προς το δικάσαν Δικαστήριο ότι συνεχίζουν τη δίκη, ως προ το αίτημα αυτό, ατομικώς μεν ως εξ' αδιαθέτου κληρονόμοι της θυγατέρας τους και ως ασκούντες από κοινού την γονική μέριμνα επί των τριών ανηλίκων τέκνων τους Βαΐου, Γεωργιάς και Τσαμπίκας, εξ' αδιαθέτου κληρονόμων επίσης της αποβιώσας αδελφής τους, εφ' όσον περαιτέρω, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 933 Α.Κ., είχε επιδοθεί, ως βεβαιοί το δικάσαν Δικαστήριο, για την αξίωση αυτή η εν λόγω αγωγή.

8. Επειδή, στο άρθρο 106 του Ν.Δ. 118/1973 «Περί Κώδικος Φορολογίας Κληρονομιών, δωρεών, προικών και κερδών εκ λαχειών» (202) ορίζονται τα εξής: «... Απαγορεύεται οιαδήποτε ενέργεια επί αιτήσεως των δικαιούχων της κατά το άρθρ. 1 κτήσεως ή των διαδόχων αυτών, υποβληθείσας ενώπιον οιασδήποτε δημοσίας ή δημοτικής ή κοινοτικής αρχής, ως και επί αγωγής ή αιτή-

σεως και παντός ενδίκου μέσου ασκηθέντος ενώπιον οιοδήποτε δικαστηρίου εν σχέσει προς αντικείμενον της κήσεως, εφ' όσον δεν προσάγεται πιστοποιητικόν οικονομικού εφόρου περί υποβολής αυτώ της κατά νόμον δηλώσεως ή εκδόσεως υπό τούτου πράξεως επιβολής φόρου.... 2. Η ένστασις περί μη προσαγωγής του κατά την παρ. 1 του παρόντος άρθρου πιστοποιητικού προτείνεται παρά των ενδιαφερομένων κατά πάσαν στάσιν της δίκης, εξετάζεται δε αυτεπαγγέλτως και παρά των δικαστηρίων και των δημοσίων αρχών. Δια της ενστάσεως ταύτης αναστέλλεται η πρόοδος της δίκης, ως και πάσα άλλη ενέργεια μέχρις ού προσαχθή το πιστοποιητικόν τούτο. Τα δικαστήρια και αι άλλα αρχαί λαμβάνουν τα απαιτούμενα ασφαλιστικά μέτρα, ως και τα αναγκαία τοιαύτα δια την συντήρησιν των υπό δίκην ή περί ων η αίτησις αντικειμένων, μέχρι της προσαγωγής του ανωτέρω πιστοποιητικού. Ανασταλείσης της προόδου της δίκης λόγω μη προσαγωγής υπό του υπόχρεου του κατά τα άνω πιστοποιητικού, πας νομίμως μετέχων της δίκης δύναται να υποβάλη εις τον αρμόδιον Οικονομικόν Έφορον, κεκρωμένον αντίγραφον του εισαγωγικού δικογράφου και εν συνεχεία προσάγων την υπό του Οικονομικού Εφόρου χορηγημένην περί της τοιαύτης ενεργείας του βεβαίωσιν, να επισπεύση την συζήτησιν της υποθέσεως».

9. Επειδή, προβάλλεται ότι, και θεωρούμένων των αναιρεσιβλήτων ως διεκδικούντων το ως άνω ποσόν των 100.000.000 δρχ. υπό την ιδιότητα αυτών ως κληρονόμων της αποβιώσασης θυγατέρας και αδελφής τους, η

αγωγή θα έπρεπε να είχε απορριφθεί ως απαράδεκτη λόγω μη υποβολής σχετικής δηλώσεως κληρονομίας. Ο λόγος όμως αυτός είναι εν πάση περιπτώσει απορριπτέος ως αβάσιμος, καθ' όσον, εν όψει των εις την προηγουμένη σκέψη παρατεθεισών διατάξεων, η μη προσαγωγή στο δικαστήριο του σχετικού πιστοποιητικού του οικείου οικονομικού εφόρου δεν συνεπάγεται την απόρριψη της αγωγής ή του ενδίκου μέσου ως απαράδεκτου, αλλά αναστέλλεται μόνον η πρόοδος της δίκης.

10. Επειδή, στο άρθρο 105 ΕισΝΑΚ ορίζεται ότι: «Για παράνομες πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων του δημοσίου κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας που τους έχει ανατεθεί, το δημόσιο ενέχεται σε αποζημίωση, εκτός αν η πράξη ή η παράλειψη έγινε κατά παράβαση διάταξης που υπάρχει για χάρη του γενικού συμφέροντος. Μαζί με το δημόσιο ευθύνεται εις ολόκληρον και το υπαίτιο πρόσωπο, με την επιφύλαξη των ειδικών διατάξεων για την ευθύνη των υπουργών» και στο άρθρο 106 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι: «Οι διατάξεις των δύο προηγούμενων άρθρων εφαρμόζονται και για την ευθύνη των δήμων, των κοινοτήτων ή άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου από πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων που βρίσκονται στην υπηρεσία του».

11. Επειδή, μεταξύ των διοικητικών διαφορών ουσίας, οι οποίες ήδη ανήκουν στα διοικητικά δικαστήρια, κατά τις διατάξεις του άρθρου 94 του Συντάγματος, περιλαμβάνονται και οι διαφορές που αναφύονται εκ της ευθύνης του Δημοσίου, των οργανισμών

τοπικής αυτοδιοικήσεως και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου προς αποζημίωση, συμφώνως προς τις κείμενες σχετικές διατάξεις, τέτοιες δε διαφορές είναι, κατά την έννοια του ανωτέρω άρθρου του Συντάγματος, όχι μόνον οι γεννώμενες από την έκδοση μη νομίμου εκτελεστής διοικητικής πράξεως ή από την μη νόμιμη παράλειψη εκδόσεως τέτοιας πράξεως, αλλά και αυτές που προκύπτουν από υλικές ενέργειες ή παραλείψεις οφειλομένων νομίμων υλικών ενεργειών των οργάνων των δημοσίων υπηρεσιών ή των υπηρεσιών των οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, στις περιπτώσεις βεβαίως που οι υλικές αυτές ενέργειες ή παραλείψεις προέρχονται εκ της οργανώσεως και λειτουργίας των υπηρεσιών τούτων, όχι δε και οσάκις συνάπτονται με την ιδιωτική διαχείριση του Δημοσίου κλπ. ή οφείλονται σε προσωπικό πταίσμα οργάνου ενεργήσαντος εκτός του κύκλου των υπηρεσιακών καθηκόντων του. (πρβλ. Ολ. Σ.Ε. 3045/1992, ΑΕΔ 5/1995). Περαιτέρω, κατά την έννοια των αυτών διατάξεων (άρθρ. 105, 106) το Δημόσιο, οι Ο.Τ.Α. και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου υποχρεούνται, εφ' όσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής τους, σε αποκατάσταση κάθε θετικής και αποθετικής ζημίας, τα Δικαστήρια δε της ουσίας δύνανται, επί πλέον, να επιδικάσουν σε βάρος των ανωτέρω εύλογο χρηματική ικανοποίηση σε εκείνον που υπέστη προσβολή, μεταξύ άλλων, της υγείας, κατ' ανάλογο εφαρμογή των σχετικών διατάξεων του Α.Κ. (άρθρ. 932, 933 κλπ.), του ύψους της χρημα-

τικής αυτής ικανοποιήσεως, ως κρίσεως ουσιαστικής, μη υποκειμένης στον ανααιρετικό έλεγχο.

12. Επειδή, τέλος, το άρθρο 13 του Α.Ν. 1565/1939 «Περί κωδικός ασκήσεως του ιατρικού επαγγέλματος» (16) ορίζει ότι: «Ο ιατρός οφείλει να ασκή ευσυνειδήτως το επάγγελμα αυτού και να συμπεριφέρηται τόσον εν τη ασκήσει του επαγγέλματος, όσον και εκτός αυτής, κατά τρόπον αντάξιον της αξιοπρέπειας και εμπιστοσύνης τας οποίας απαιτεί το Ιατρικόν επάγγελμα», το δε άρθρο 24 του ιδίου Α.Ν. προβλέπει ότι: «Ο ιατρός οφείλει να παρέχη μετά ζήλου, ευσυνειδησίας και αφοσιώσεως την ιατρικήν αυτού συνδρομήν, συμφώνως προς τας θεμελιώδεις αρχάς της ιατρικής επιστήμης, και της κτηθείσης πείρας, τηρών τας ισχυούσας διατάξεις περί διαφυλάξεως των ασθενών και προστασίας των υγείων».

13. Επειδή, το δικάσαν Δικαστήριο επεδίκασε το ανωτέρω ποσόν των 100.000.000 δρχ. κατ' εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 106 ΕισΝΑΚ και 932, 933 Α.Κ. κρίνοντας, με τις ειδικές σκέψεις που παρατέθηκαν ήδη στην πέμπτη σκέψη της αποφάσεως αυτής, ότι η μόλυνση από τον ιό του AIDS οφείλετο σε παράνομες παραλείψεις των οργάνων του ανααιρεσιόντος νοσοκομείου, τα οποία, αν και, ως εκ της φύσεως των ανατεθειμένων σ' αυτά ιατρικών καθηκόντων, όφειλαν να επιδείξουν ιδιαίτερη επιμέλεια, παρέλειψαν να ασκήσουν συστηματικό έλεγχο στο μεταγγιζόμενο αίμα, παρά, μάλιστα, τις προαναφερθείσες συναφείς εγκυκλίους και έτσι προκάλεσαν τελικά την εν λόγω

θανατηφόρο σωματική βλάβη. Περαιτέρω το αυτό Δικαστήριο λαβόν υπ' όψει και εκτιμώντας τα υπάρχοντα στοιχεία όπως λεπτομερώς εκτίθενται στην αυτή πέμπτη σκέψη της αποφάσεως, έκρινε ως εύλογη χρηματική ικανοποίηση για την αποκατάσταση της ηθικής βλάβης το ανωτέρω ποσόν των 100.000.000 δρχ.

14. Επειδή, εν όψει των διατάξεων του άρθρου 106 ΕισΝΑΚ που προπαρατέθηκαν, σε συνδυασμό προς τις ανωτέρω διατάξεις των άρθρων 13 και 24 του ιατρικού κώδικα (Α.Ν. 1565/1939) που επιβάλλουν στον ιατρό να ασκεί ευσυνειδήτως το επάγγελμά του σύμφωνα προς τις θεμελιώδεις αρχές της ιατρικής επιστήμης, νομίμως και ητιολογημένως κατά τα γενόμενα δεκτά, ως ανωτέρω, έκρινε το δικάσαν Δικαστήριο, συνεκτιμήσαν και τις προαναφερθείσες εγκυκλίους, ότι τα αρμόδια όργανα του αναιρεσειόντος νοσοκομείου παρέλειψαν οφειλομένη νόμιμη ενέργεια απορρέουσα εκ της οργανώσεως και λειτουργίας αυτού και ότι, ως εκ τούτου, το τελευταίο υπεχρεούτο να αποκαταστήσει, πλην άλλων και την ηθική βλάβη που υπέστη η ανωτέρω. Αν και κατά τη γνώμη του Συμβούλου Φ. Κατζούρου αι ζημιαί αι οποίαι οφείλοντο εις πλημμελείς παροχής ιατρικών φροντίδων υπό δημοσίου νοσηλευτικού ιδρύματος δεν δύνανται να ανορθωθούν επί τη βάσει των άρθρων 105 και 106 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικος, δεδομένου ότι αι υπηρεσίαι του ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού δεν συνιστούν άσκησιν δημοσίας εξουσίας ούτε η παράβασις των κανόνων της επιστήμης και της τέχνης

προσδίδουν παράνομον χαρακτήρα εις τας πράξεις και παραλείψεις του προσωπικού τούτου εν ελλείψει ειδικής νομοθετικής προβλέψεως, προς τιαυτήν δε νομοθετικήν πρόβλεψιν δεν εξομοιούνται εγκυκλίοι του εποπτεύοντος υπουργείου. Η ανόρθωσις των ζημιών τούτων ενεργείται επί τη βάσει γενικών αρχών, απορρεουσών εκ της αρχής του κράτους δικαίου, προς τούτο δε είναι εξεταστέαι η βαρύτης της παραβάσεως των κανόνων της επιστήμης και τέχνης, αι συνθήκαι υπό τας οποίας εγένετο η παράβασις και η επίδειξις βαρείας αμελείας εκ μέρους του προσωπικού. Κατά την αυτήν γνώμην εφ' όσον η νόσος της παθούσης δεν εξεδηλώθη κατά την διάρκειαν νοσηλείας της εντός του νοσηλευτικού ιδρύματος ώστε να δύναται να συναχθή τεκμήριον δια την προέλευσιν της νόσου εκ πλημμελούς παροχής εις αυτήν ιατρικών φροντίδων, έπρεπε εν προκειμένω να εξετασθή αν η μόλυνσις της παθούσης είναι δυνατόν να είναι απότοκος και άλλων αιτίων εκτός των μεταγίσεων, και να αποκλεισθή το ενδεχόμενον η μόλυνσις να οφείλεται εις άλλα αίτια εκτός των γενομένων εις το αναιρεσειόν νοσοκομείον μεταγίσεων.

15. Επειδή, προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη απόφασις δεν είναι, ως προς το επιδικασθέν ποσόν των 4.800.000 δρχ., νομίμως αιτιολογημένη διότι το δικάσαν Δικαστήριο δεν έλαβε υπ' όψει του το γεγονός ότι η θυγατέρα των αναιρεσιβλήτων έπασχε εκ γενετής από βαρείας μορφής μεσογειακή αναιμία και συνεπώς ήταν άτομο πολυμεταγχιζόμενον, ότι αδυνατούσε εκ του λόγου τούτου να προσφέρει οιασδήποτε μορφής εργασίαν και

ότι η ζωή της με τα δεδομένα της ιατρικής επιστήμης κυμαίνεται από 12 έως 18 έτη. Ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, καθ' όσον εκ του συνόλου της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι το Διοικητικό Εφετείο έλαβε υπ' όψει του το γεγονός ότι η ως άνω έπασχε από μεσογοιακή αναιμία, συνεξετίμησε δε ειδικώς μαρτυρικές καταθέσεις περί το είδος και την έκταση των υπηρεσιών τις οποίες το συγκεκριμένο άτομο με την πάθηση αυτή μπορούσε να προσφέρει ενώ, εξ άλλου, το αναιρεσεϊόν δεν ισχυρίζεται ότι είχε προβάλει ενώπιον των δικαστηρίων της ουσίας ειδικότερους αντιθέτους ισχυρισμούς. Κατά την γνώμη όμως του Προέδρου του Τμήματος και του Συμβούλου Φ. Κατζούρου προς την οποία συνετάχθησαν και οι Πάρεδροι Δ. Μαρινάκης και Μ. Πικραμένος, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν είναι, κατά το κεφάλαιο τούτο, προσηκόντως αιτιολογημένη, διότι το δικάσαν Δικαστήριο θα έπρεπε, εν όψει της βαρείας εκ γενετής παθήσεως της ανωτέρω, να εξειδικεύσει ειδικότερα τις υπηρεσίες τις οποίες παρά ταύτα θα μπορούσε αυτή να προσφέρει και μέχρι ποίου χρόνου, του Δικαστηρίου δυναμένου ενδεχομένως να ζητήσει δι' εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως και την διενέργειαν πραγματογνωμοσύνης επί του θέματος τούτου. Κατά την ειδικωτέραν δε γνώμην του συμβούλου Φ. Κατζούρου, το Διοικητικό Εφετεϊόν έπρεπε να λάβη υπ' όψιν του προς καθορισμόν του ύψους της αποζημιώσεως το βραχυχρόνιον της ζωής της ασκησάσης την αγωγήν συνεπεία της ασθενείας της και την ικανότητα του αναιρεσεϊόντος

νοσοκομείου να καταβάλη την αποζημίωσιν χωρίς να κινδυνεύση η αρτία εκπλήρωσις του επιδιωκομένου υπό τούτου κοινωφελούς σκοπού.

16. Επειδή, στο Ν.Δ. 496/1974 «Περί Λογιστικού των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου» (204) ορίζεται στο άρθρο 48 ότι : «1. Ο χρόνος παραγραφής των χρηματικών αξιώσεων κατά του ν.π.δ.δ. είναι πέντε ετών, εφ' όσον δεν ορίζεται άλλως υπό του παρόντος 2... 6...» στο επόμενο άρθρο 49 ότι «Η παραγραφή άρχεται από του τέλους του οικονομικού έτους καθ' ο εγεννήθη η αξίωσις και είναι δυνατή η δικαστική αυτής επιδίωξις» και στο άρθρο 52 ότι : «Η παραγραφή λαμβάνεται υπ' όψιν αυτεπαγγέλτως υπό των δικαστηρίων».

17. Επειδή, περαιτέρω προβάλλεται ότι και αν ήθελε γίνει δεκτό ότι η μετάγγιση του μολυσμένου με τον ιό του AIDS αίματος δεν έγινε στις 8.2.1985 αλλά κατά το χρονικό διάστημα Σεπτεμβρίου - Οκτωβρίου 1985, η μετά πάροδο πενταετίας ασκηθείσα την 24.6.1991, δια καταθέσεως στο Διοικητικό Πρωτοδικείο Ρόδου, αγωγή έπρεπε να είχε απορριφθεί, καθ' όσον στις 31.12.1990 η επίμαχη αξίωσις είχε ήδη παραγραφεί. Ο λόγος όμως αυτός είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, καθ' όσον η διάγνωση του ζημιογόνου αποτελέσματος του οφειλομένου στις προεκτεθείσες παραλείψεις των οργάνων του νοσοκομείου εγένετο, όπως αιτιολογημένα δέχεται το δικάσαν Δικαστήριο, τον Οκτώβριο του έτους 1986, αφ' ότου πλέον ήταν δικαστικώς επιδιώξιμη η εν λόγω αξίωσις και, επομένως, εν όψει των προπαρατεθεισών δια-

τάξεων του Ν.Δ. 496/1974 η ως άνω πενταετής παραγραφή δεν συνεπληρώθη στο τέλος του έτους 1990, ως ισχυρίζεται το αναιρεσείον, αλλά στο τέλος του έτους 1991 ώστε η αξίωση δεν είχε παραγραφεί.

18. Επειδή, μη προβαλλομένου ετέρου λόγου αναιρέσεως, η κρινόμενη αίτηση πρέπει να απορριφθεί.
